

ת.מ. 102/09
בש"א 30198/09

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב
בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים

מ.ד.ק. ניהול סחר ושיווק חיפה בע"מ, ח.פ. 511833675
מרח' הנביאים 12, חיפה 33501

בעניין שבין:

ע"י ב"כ עוה"ד ממשרד שדות ושות'

מבית איילון ביטוח, רחוב אבא הלל סילבר 12, רמת-גן 52506
טל': 03-6122611; פקס: 03-6122377; דוא"ל: office@sadot-law.co.il;

(להלן: "המבקשת")

- נ ג ד -

מדינת ישראל (רשות המסים)

ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות מחוז תל-אביב (אזרחי)

מרחוב הנרייטה סולד 1 תל-אביב 64924
טל': 03-6970027; פקס: 03-6970291

(להלן: "המשיבה")

סכום התביעה האישית: 4,735 ש"ח.

סכום התביעה הייצוגית: 30,000,000 ש"ח.

בקשה לאישור תובענה מנהלית כתובענה ייצוגית

(בהתאם לסעיף 11 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006)

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת: לאשר את התובענה המוגשת בד בבד עם בקשה זו, כתובענה ייצוגית; להגדיר את הקבוצה כמפורט להלן; למנות את המבקשת כתובעת מייצגת ולחייב את המשיבה בהוצאות בקשה זו, לרבות שכר טרחת עו"ד בצירוף מע"מ כחוק; והכל לפי סעיף 11 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות").

כתב התביעה מצ"ב לבקשת האישור ומסומן **נספח א'**.

תצהיר מנכ"ל המבקשת, מר דורון קילשטיין, מצ"ב לבקשת האישור ומסומן **נספח ב'**.

ואלה נימוקי הבקשה:

מבוא

1. עניינה של בקשה ותובענה זו בגבייה שלא כדין של מס/אגרה ובעשיית עושר ולא במשפט שבוצעה על ידי המשיבה על גבה של המבקשת ועל גבם של ציבור היבואנים כולו, אשר שחררו משלוחי יבוא אווריים בבית המכס נתב"ג, בשנים 2007 ו-2008.

הצדדים

2. המבקשת הינה חברה הרשומה כדין בישראל ועוסקת, בין היתר, ביבוא ושיווק מצלמות וידאו, סוללות למצלמות וידאו ואביזרים למצלמות וידאו.
3. המשיבה, באמצעות רשות המסים, הינה הגורם המוסמך על פי דין לגבות מסי יבוא, ולפקח על שחרור סחורות המגיעות לישראל, במשלוחים אווריים לנמל תעופה בן-גוריון.

רקע עובדתי

4. המבקשת שחררה בשנים 2007-8 משלוחי יבוא בבתי המכס השונים, וביניהם גם משלוחים אווריים בבית המכס נתב"ג.
5. בעת שחרור משלוחי יבוא בכל בתי המכס בארץ (אשדוד, חיפה, נתב"ג), בהתאם לסעיפים 24 ו-62 לפקודת המכס, חייב בעל טובין להפיק רשימון יבוא, ולהזין בו את פרטי המשלוח: סוג הטובין המיובאים, כמותם, משקלם, ומסי היבוא שהטובין חייבים בהם.
6. בעת שחרור משלוחים בכל בתי המכס בארץ (אשדוד, חיפה, נתב"ג), גובה המשיבה, מלבד מסי היבוא, אגרות שונות מן היבואנים, הכוללות בין היתר- אגרת מחשב בסך של כ-36.5 ש"ח לרשימון, ואגרת בטחון בסך של כ-34 ש"ח לרשימון. הבסיס החוקי לגביית אגרות אלו מצוי בסעיפים 11א (א) ו-11ב (ב) לתקנות המכס, תשכ"ו-1965 (להלן: "תקנות המכס"), שהותקנו על ידי שר האוצר, על פי סמכותו בסעיף 232 לפקודת המכס.

7. בנוסף, גובה המשיבה מכל יבואן המשחרר משלוח יבוא אווירי בבית המכס נתב"ג, "דמי הרשאה" בסכום של כ-20 ש"ח בעבור כל רשימון. "דמי הרשאה" אלו נגבים במועד שחרור הטובין, בדומה למיסי היבוא והאגרות הנזכרות לעיל. גביית דמי הרשאה אלה עומדת בבסיס בקשה זו, שכן גבייה זו אינה כדין כפי שיפורט להלן. גביית דמי הרשאה הינה ייחודית למשלוחי יבוא אוויריים המשוחררים בית המכס נתב"ג ואינה נגבית בבתי המכס האחרים, ביבוא הימי (חיפה, אשדוד ואילת).

8. סכום "דמי הרשאה" אשר גבתה המשיבה השתנה במהלך התקופה נשוא התביעה, ונע בין 16 ל-23 ש"ח לרשימון.

התקיימות התנאים לאישור התובענה כיצוגית

עילת התובענה

9. סעיף 3 (א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי:

"לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השנייה או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית".

10. סעיף 11 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות מאפשר להגיש תובענה ייצוגית נגד רשות "להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס, אגרה, או תשלום חובה אחר".

11. המשיבה גובה מן המבקשת ומציבור היבואנים כולו (ביבוא אווירי) "דמי הרשאה", בהיעדר אסמכתא חוקית לגבייה זו. על פי הערכת המבקשת, גובה המשיבה מדי שנה כ-15 מיליון ש"ח מציבור היבואנים המשחרר משלוחים בנתב"ג, רק בגין "דמי הרשאה" אלה, הכל כפי שיפורט להלן.

12. הרקע לגביית דמי הרשאה הוא כדלקמן:

על פי סעיף 29 לחוק רשות שדות התעופה, תשל"ז-1977, מוסמכת רשות שדות התעופה, באישור שר התחבורה, לגבות אגרות בעבור מתן זכות שימוש במתקניה או בשטחה. על פי סעיף 30 לאותו חוק, רשאית רשות שדות התעופה לקבוע כללים להחזקת רשות שדות התעופה, ניהולם, הפעלתם, והפיקוח עליהם.

13. בהתאם לכך, תוקנו תקנות רשות שדות התעופה (אגרות), תשנ"א-1991 הקובעות אגרות שונות המשתלמות לרשות שדות התעופה וכן כללי רשות שדות התעופה (שמירה על הסדר בשדות תעופה), תשמ"ד-1984, הקובעים (בסעיף 15) כי חל איסור על אדם לעשות שימוש או להפעיל עסק בשטחה של רשות שדות התעופה, בהיעדר הרשאה שניתנה לו מאת הרשות. בהתאם לסעיף 1 לאותם כללים, "תנאי הרשאה" כוללים גם תשלומים שקבעה הרשות שישולמו לה בעבור הרשאה.

14. מכח אלו, בעלי עסקים רבים השוכרים מרשות שדות התעופה שטחים לצורך הפעלת עסקים, משלמים לרשות שדות התעופה "דמי הרשאה", אשר מהווים מעין דמי שכירות בעבור השימוש בשטחי הרשות.
15. מאחר ובית המכס נתב"ג מצוי בשטחה של רשות שדות התעופה, ככל הנראה משלמת המשיבה לרשות שדות התעופה דמי שכירות, המכונים "דמי הרשאה" בעבור הפעלת בית המכס נתב"ג בשטחה, וזאת בהתאם להסכם בין הצדדים.
16. המבקשת מניחה כי "דמי הרשאה" אלה, המשולמים על ידי המשיבה לרשות שדות התעופה, "מגולגלים" על ציבור היבואנים המשחרר משלוחי יבוא בבית המכס נתב"ג. גבייה זו כאמור נעשית על ידי המשיבה ללא ביסוס חוקי.
17. על פי סעיף 1 לחוק יסוד: משק המדינה, חל על המשיבה איסור לגבות מסים, מלוות, תשלומי חובה או אגרות אלא אם יש לכך ביסוס בחוק. סעיף 1 הנ"ל קובע כך:
- "מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פיו; הוא הדין לגבי אגרות".**
18. בהיעדר ביסוס חוקי לגביית "דמי הרשאה" אלו מציבור היבואנים, הרי שמדובר בגבייה ובעשיית עושר שלא כדין על ידי המשיבה על גבם של ציבור היבואנים (ביבוא אווירי) כולו.
19. בהתאם לסעיפים 13 ו-232 לפקודת המכס, מוסמכים שר האוצר והממשלה להתקין תקנות בדבר אגרות שייגבו על ידי רשות המכס בעבור פעולות המבוצעות בתחנות המכס. בהתאם לסעיף זה, נגבים מן היבואנים בכל בתי המכס בארץ (חיפה, אשדוד, נתב"ג) "אגרת מחשב" ו"אגרת בטחון", המעוגנות בסעיפים 11א (א) ו-11ב (ב) לתקנות המכס. **יחד עם זאת, גביית "דמי הרשאה" מן היבואנים, אשר הינה גבייה ייחודית לבית המכס נתב"ג ולמשלוחי יבוא אוויריים - נעדרת ביסוס חוקי.**
20. כאמור לעיל, ניתן להגיש תובענה ייצוגית נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין כמס, אגרה, או תשלום חובה אחר. בהקשר של גביית מסים ואגרות קיים מונח נוסף, והוא "מחיר עבור שירות".
21. לטענת המבקשת, תשלום "דמי הרשאה" המשולם על ידי המבקשת ויתר חברי הקבוצה למשיבה הוא בגדר "מס", "אגרה", או "תשלום חובה", אך בשום אופן אינו "מחיר עבור שירות".
- על ההבדל בין המונחים השונים ניתן ללמוד מפסקי-הדין אשר יצוטטו להלן.
22. בתיק עוזד קריב ציין בית המשפט העליון כדלקמן:
- "הדיבור "אגרה" מקובל הוא בתורת המסים. הוא משתרע על מגוון של תשלומים שאינם מס טהור מחד ואינם מחיר טהור מאידך. אגרה נבדלת ממס טהור בכך שהיא משתלמת כתשלום חובה**

בזיקה עם שירות מסויים שהשלטון נותן לפרט. לעומתו מס טהור נגבה ללא זיקה לשירות מסויים. אגרה נבדלת ממחיר טהור בכך ששעורה אינו מותנה בערך השירות שבגינו היא ניתנת... בין שני הקצוות - שבאחד מהם עומד "המס" הטהור ובאחר "המחיר" הטהור - מצויות אגרות מסוגים שונים ומגוונים, מהם קרובות יותר למס טהור (כלומר, הזיקה לשירות נמוכה) ומהם קרובות יותר למחיר טהור (כלומר, הזיקה לערך השירות גבוה יותר)".

(ע"א 474/89 ד"ר עודד קריב נ' רשות השידור, פ"ד מו(3), 374, 376-377)

בבג"ץ לילי סגל צוטטו דבריו של ד"ר אהרון נמדר, בספרו "דיני מיסים", בזו הלשון:

"אגרה הינה תשלום חובה המוטל על ידי רשות ציבורית בכפייה, אך בהבדל ממס, אגרה משולמת בעבור שירות מסוים שהרשות מגישה לאזרח. בלשון אחרת, באגרה ישנו קשר ברור בין מתן השירות על ידי הרשות לבין תשלום האגרה על ידי האזרח. השירות לא ינתן אם האזרח לא ישלם, והאזרח יכול להימנע מתשלום האגרה אם הוא מוותר על קבלת השירות."

(בג"צ 5503/94 לילי סגל ואח' נ' יושב ראש הכנסת ו-3 אח', פ"ד נא(4) 529, 557-558)

בפסק-דינו של בית המשפט העליון בעניין צ'רטוק נאמר באלו המילים:

"מחיר" מתאפיין, בין השאר, בכך שהוא תשלום רצוני ולא תשלום כפוי. ברצותו נזקק פלוני לשירות ומשלם את "מחירו". ברצותו לא נזקק לשירות ולא משלם את "מחירו". "מחיר" וכפייה אינם דרים בכפייה אחת."

(רע"א 2701/97 מדינת ישראל ו-3 אח' נ' צ'רטוק דניאל, פ"ד נו(2), 876, 885-886)

ובבג"צ אדם טבע ודין נאמרו הדברים הבאים:

"מחיר הינו תשלום בו מתקיימים מספר מאפיינים, המתארים נכונה את דמי הכניסה בהם עסקינן: המדובר בסכום המשתלם באופן רצוני על-ידי צרכן עבור שירות, בשל בחירתו של הצרכן להשתמש באותו שירות; התשלום משמש למימון מלא או חלקי של השירות הניתן."

(בג"צ 8676/00 אדם טבע ודין אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' עיריית רעננה ואח', פ"ד נט(2), 210, 229-228)

פרשנות המונח "תשלום חובה" נזכרה בפסק-דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, בתיק שגיאה אגמון, באלו המילים:

"תשלום חובה מסווג ככזה כל אימת שהאזרח צריך או יכול לקבל את השירות החיוני רק באמצעות רשויות הציבור ואין ביכולתו לרוכשו מהרשות במחיר רגיל, לפי שוויו בשוק החופשי. כאשר לא עומדת לרשותו אלטרנטיבה אחרת זולת מלפנות אל פקיד הציבור, הרי בדרך כלל הסכום שעליו

לשלם כנגד אותו שירות הוא בגדר "תשלום חובה", זאת אף אם האזרח יכול היה להימנע מלבקש ולקבל את אותו שירות... כך גם לגבי אגרות למיניהן, שהרשות הציבורית גובה עבור מתן שירות חיוני לאזרח. על אחת כמה וכמה אלה הם פני הדברים, בנסיבות שבהן השירות כרוך במימוש זכויות חוקתיות או בהגשמת זכויות חשובות אחרות של האזרח".

(ע"א (ירושלים) 6536/05 שגיא אגמון, עו"ד נ' הממונה על העמדת מידע לציבור במשרד החינוך, תק-מח 2006(3), 6304, 6310)

23. מכל האמור לעיל, עולה המסקנה הברורה: תשלום "דמי ההרשאה" המשולם על ידי המבקשת ויתר חברי הקבוצה למשיבה הוא בגדר "מס", "אגרה" או "תשלום חובה", אך בשום אופן אינו "מחיר עבור שירות". המשיבה מחייבת כל יבואן המשחרר משלוחי יבוא אוויריים בבית המכס נתב"ג לשלם "אגרה" זו ללא כל קשר לשווי המשלוח המיובא על ידו, ואין ליבואן המעוניין לייבא משלוחי יבוא אוויריים- כל אלטרנטיבה אחרת מלבד הגשת רשימון על הסחורה המיובאת בבית המכס נתב"ג. מדובר בתשלום לא רצוני הנכפה על כל יבואן המייבא סחורה בדרך האוויר, ועובדה זו מלמדת כי אין מדובר ב"מחיר עבור שירות".

24. ההבדל היסודי בין "מס", לבין "אגרה" או "מחיר" הוא כאמור- קיומו של שירות שבגינו נגבה התשלום. "מס" נגבה ללא זיקה לשירות מסוים, בעוד "אגרה" ו"מחיר" נגבים בעבור שירות. דמי ההרשאה נשוא בקשה זו נגבים מבלי שהמשיבה מעניקה בעבורם שירות כלשהו למבקשת או לציבור היבואנים כולו (ביבוא אווירי), ועל כן קיים דמיון רב בין "דמי ההרשאה" ל"מס".

25. המשיבה מחייבת את ציבור היבואנים להגיש לה רשימוני יבוא שהופקו באמצעות התחברות למחשבי רשויות המכס. בעניין זה קובע במפורש סעיף 9א לתקנות המכס, כדלקמן:

"רשימון יוכן לרשות המכס באמצעות מסוף הקשור למחשב של המרכז למיכון משרדי במשרד האוצר".

בעבור ההתחברות למחשבי המכס, גובה המשיבה "אגרה לתפעול מחשב" (סעיף 11א (א) לתקנות המכס), המיועדת, על פי לשון הסעיף בתקנה "למימון הוצאות תפעול המחשב". על כן, ברור כי "דמי ההרשאה" אינם מהווים מחיר הנגבה בעבור הוצאות תפעול המחשב.

26. דמי ההרשאה אינם מהווים בשום אופן "מחיר" הנגבה בעבור החזקת בית המכס נתב"ג ועובדי המכס בקרבת שדה התעופה, ומימון פעילותו. ההוצאה אשר משלמת המשיבה לרשות שדות התעופה בעבור שכירת המבנה בשדה התעופה, כמו כל הוצאה אחרת של משרדים ממשלתיים, מהווה רק אחת מני הוצאות רבות שמוציאה המשיבה בעבור תפעול בית המכס. למשיבה הוצאות רבות נוספות, כגון חשמל, מים, תשלום משכורות לעובדי המכס, ועוד, וכמובן שהוצאות אלו אינן "מגולגלות" על ציבור היבואנים.

גם בית המכס אשדוד מצוי בקרבת נמל אשדוד ומעניק לציבור היבואנים (ביבוא ימי) שירותי מכס, מבלי לגבות "דמי הרשאה" או דמי שכירות כלשהם.

27. למשלוח סחורות בדרך האוויר אין תחליף וזאת בשל סוג המטענים המיובאים בדרך זו. משלוחים המיובאים דרך האוויר הם בדרך כלל מטענים המאופיינים בדחיפות, ואשר לא ניתן לייבאם בשום דרך אחרת. אחר מן היתרונות במשלוחי יבוא אוויריים הוא שזמן הגעתם לישראל קצר יותר מזמן הגעתם של משלוחים הימיים. בין היתר מיובאים דרך האוויר תרופות, חמרים רדיואקטיביים, חמרים מתכלים, בעלי חיים, מוצרי מזון, חמרי נפץ, עיתונים, חלקי חילוף הנשלחים לתיקון מערכות מושבתות ועוד. בנוסף, מיובאים בדרך האוויר מטענים עונתיים, מוצרים אשר חסרים בשוק, מטענים הנשלחים בזמן שביתות בנמלי הים ועוד. מטענים אלו לא יכולים להישלח דרך הים או בכל דרך אחר.

28. יתר על כן, הובלה ימית אינה ניתנת ליישום מבחינה כלכלית היות והובלה ימית מחושבת לפי בסיס מינימום של 1000 ק"ג או 1 מ"ק בעוד שמטענים אוויריים הם בדרך כלל במשקלים קטנים בהרבה ולפיכך עלות ההובלה הימית תהיה בלתי סבירה ביחס למטענים מסוימים.

29. על כן, לא קיימת כיום במדינת ישראל אפשרות לשחרר משלוחי יבוא אוויריים, שלא באמצעות בית המכס נתב"ג, ומבלי לשלם "דמי הרשאה" אלו למשיבה, ואין כל חולק כי מתן שירותי מכס על ידי המשיבה לציבור היבואנים הוא שירות חיוני, הכרוך במימוש זכויות יסוד של העוסקים ביבוא לחופש העיסוק, דבר המרמז גם הוא כי מדובר ב"מס", "אגרה" או "תשלום חובה", ולא ב"מחיר". לא ניתן לומר כי לעוסקים ביבוא אלטרנטיבה שלא לצרוך את ה"שירות" הניתן על ידי המדינה באמצעות יבוא בדרך הים (שם לא נגבים דמי הרשאה אלו), שכן כאמור קיימים הבדלים תהומיים בין יבוא אווירי ליבוא ימי, ואין האחד (בהכרח) מהווה תחליף ראוי למשנהו.

30. כאמור, במקרה שלפנינו מדובר בגביית "מס", "אגרה" או "תשלום חובה" שלא כדין, ולא קיימת הרשאה בחוק לגבייה זו, ויתר על כן: הגורם אשר צריך לשאת בעלויות "דמי ההרשאה" הוא הגורם המחזיק במבנה בשדה התעופה- ובמילים אחרות - בית המכס נתב"ג, ולא ציבור היבואנים המשחרר משלוחים בבית המכס נתב"ג. גם בתי המכס האחרים (למשל, באשדוד) מצויים במבנים אשר בגינם משלמת המשיבה דמי שכירות לגורם חיצוני ואין המשיבה גובה "דמי שכירות" בגין כל רשימון המוגש לבית המכס אשדוד. הוא הדין במשרדי מס ערך מוסף השוכנים במבנים, אשר בגינם משלמת המשיבה דמי שכירות לגורמים חיצוניים, ואין המשיבה גובה מציבור העוסקים "דמי שכירות" או "דמי שירות" בגין כך.

31. לחילופין, ובאם יפסוק בית המשפט הנכבד כי "דמי ההרשאה" מהווים "מחיר" עבור שירות, אזי חייבת להיות התאמה בין המחיר שנגבה לבין גובה עלותו. לטענת המבקשת, המשיבה גבתה דמי הרשאה אלו **ביתר** על חשבון המבקשת וציבור היבואנים כולו, שכן כמות המשלוחים המשוחררים מדי שנה בבית המכס נתב"ג הולכת וגוברת (ואף הוכפלה בשנים האחרונות), אך גובה **דמי ההרשאה** ברשימונים לא "קוצץ" בהתאמה ברבות השנים ועומד גם במועד הגשת הבקשה על כ- 20 ש"ח בעבור כל רשימון. הסכומים הנגבים על ידי המשיבה מדי שנה אינם פרופוציונליים לסכומים הנגבים על ידי רשות שדות התעופה כדמי הרשאה, וממילא מדובר בעשיית עושר ולא במשפט על חשבון ציבור היבואנים המשחרר משלוחים אוויריים. המבקשת מעריכה כי המשיבה משלמת לרשות שדות התעופה דמי הרשאה בסכום הנע בין 1.5 מיליון ש"ח ל-2 מיליון ש"ח לשנה, בעוד המשיבה גובה כ- 15 מיליון ש"ח לפחות בגין "דמי הרשאה", בשנה אחת.

32. בכל מקרה, מדובר בחוסר תום לב משווע של המשיבה, אשר משמשת כשליחת הציבור, בין אם בגבייה לא חוקית, ובין אם בגבייה לא פרופורציונלית, שעה שבמקרה זה פעלה המשיבה על מנת להעשיר את קופתה על חשבון המבקשת והקבוצה כולה.

למבקשת עילת תביעה אישית

33. על פי סעיף 4 (א) (1) לחוק תובענות ייצוגיות, קיימת למבקשת עילת תביעה אישית כנגד המשיבה, שכן המבקשת שחררה 245 רשימוני יבוא בנתב"ג בין השנים 2007-2008, ושילמה למשיבה "דמי הרשאה" בסכום הנע בין 16 ל-23 ש"ח בעבור כל רשימון ששחרר בשנים אלו בבית המכס נתב"ג. סכום דמי ההרשאה השתנה על פי המועד שבו שחרר המשלוח.

34. סך נזקה האישי של המבקשת עומד על 4,735 ש"ח.

העתק תחשיב נזקה האישי של המבקשת מצ"ב לתצהיר מנהל המבקשת התומך בבקשה.

העתקים צילומיים של כל הרשימונים ששחררה המבקשת בבית המכס נתב"ג בין השנים 2007-8 מצ"ב לתצהיר התומך בבקשה.

מאחר וכאמור אין בידי המשיבה אסמכתא חוקית לגבייה זו המהווה "מס" או "אגרה" או "תשלום חובה", אזי בידי המבקשת עילת תביעה אישית מכח חוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979, וסיכוייה לזכות הינם גבוהים.

לחילופין, אף אם מדובר ב"מחיר", קיים היעדר פרופורציה בין הסכום שנגבה על ידי המשיבה לבין עלות השירות, ועל כן גם במקרה זה קיימת למבקשת עילת תביעה אישית מכח עשיית עושר ולא במשפט.

יתר התנאים לאישור תובענה כיצוגית

35. על פי סעיף 8 לחוק תובענות ייצוגיות, קיימים תנאים נוספים לאישור תובענה כיצוגית. תובענה זו של המבקשת עומדת בתנאים אלה כפי שיפורט להלן.

הגדרת הקבוצה

36. הקבוצה הינה כל היבואנים אשר שחררו משלוחי יבוא אווירי בבית המכס נתב"ג, בשנתיים שקדמו להגשת הבקשה (בין התאריכים: 20.1.09 - 20.1.07), וזאת בהתאם למגבלת הזמן הקבועה בסעיף 21 לחוק תובענות ייצוגיות. מספר היבואנים מוערך בעשרות אלפים.

37. כל אחד מחברי הקבוצה נשא בתשלום "דמי הרשאה" בסכום הנע בין 16 ל-23 ש"ח, בעבור כל רשימון ששחרר על ידו בבית המכס נתב"ג במשך השנתיים האחרונות, בהתאם למועד שחרור המשלוח.

38. אין ביכולתה של המבקשת להעריך בשלב זה את גודלה של הקבוצה, אף כי ברור שהקבוצה מונה עשרות אלפים של עוסקים, מאחר ונתוני היבוא האווירי מצויים בשליטת המשיבה וייחשפו רק בשלב מאוחר יותר במסגרת תובענה זו. חשוב לציין, כי הנתון החשוב להגדרת הקבוצה הינו כמות הרשימונים המשותררים בנתב"ג, ולא כמות היבואנים.

39. יחד עם זאת, המבקשת מעריכה כי בשנה אחת משותררים משלוחי יבוא אווירי בבית המכס נתב"ג, בכמות של כ-750,000 רשימונים - ובסך הכל 1.5 מיליון רשימונים בתקופה נשוא הבקשה (20.1.07-20.1.09). חישוב זה נערך על בסיס הערכה כי ביום אחד משותררים בנתב"ג קצת יותר מ-2,000 רשימונים.

התקיימות שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה

40. לכל חברי הקבוצה שאלות עובדתיות משותפות - שהרי כולם נשאו בעלות הנעה בין 16 ל-23 ש"ח בעבור "דמי הרשאה" בעבור כל שחרור משלוח בבית המכס נתב"ג בשנתיים האחרונות. כמות הרשימונים ששותררו על ידי כל יבואן משתנה- ועל כן נזקו האישי שונה. יודגש, כי גם אם שיעור ההשבה המגיע לכל יבואן משתנה, אין בכך בכדי לגרוע מייצוגיותה של התובענה, שכן על פי סעיף 20 לחוק תובענות ייצוגיות, ניתן לפסוק פיצוי דיפרנציאלי לחברי הקבוצה.

41. כמו כן, לכל חברי הקבוצה שאלה משפטית משותפת, שהרי המשיבה גבתה מכל אחד מחברי הקבוצה "דמי הרשאה" ללא בסיס חוקי, במשך אותן שנתיים שקדמו להגשת בקשה זו (20.1.07-20.1.09), ולחילופין- דמי הרשאה לא פרופורציונליים לסכומים שנגבו על ידי רשות שדות התעופה.

42. קיים סיכוי סביר כי השאלות המשותפות לחברי הקבוצה תוכרענה לטובת הקבוצה, שכן כאמור, המשיבה גבתה מן הקבוצה כולה כספים רבים בהיעדר אסמכתא חוקית, ולמצער בדרך של גבייה לא פרופורציונלית, ועל כן הקבוצה כולה זכאית להשבת הכספים שנגבו ממנה.

הדרך היעילה לניהול התביעה בנסיבות העניין

43. מאחר וקיים מספר רב מאד של יבואנים ששחרר משלוחי יבוא אווירי בבית המכס נתב"ג בין השנים 2007-2008, אזי אין זה יעיל בנסיבות העניין כי כל יבואן יגיש תביעה אישית נגד המשיבה להשבת הכספים שנגבו ממנו. חלק מן היבואנים שילמו למשיבה סכומים נמוכים מאד (עשרות ש"ח בלבד) וברור כי אין ליבואנים אלה כל מוטיבציה להגיש תביעה לבית המשפט.

44. ניהול ההליך בדרך של תובענה ייצוגית ימנע פסיקות סותרות של בתי המשפט. הוא ימנע מצב שבו ינוהלו אלפי תביעות נגד המשיבה, דבר אשר יגרום לבזבוז זמן שיפוטי יקר.

45. בנוסף, מאחר ונזקו של כל יבואן הינו קטן באופן יחסי - אין זה יעיל בעבור מרבית היבואנים לתבוע את נזקם האישי בלבד, ולכן אף יבואן לא יתבע את נזקו בנפרד. אף שנזקה של המבקשת הינו 4,735

ש"ח, ישנם יבואנים רבים ששחררו משלוחי יבוא בכמות נמוכה יותר בבית המכס נתב"ג במשך השנתיים האחרונות ועל כן נזקם קטן בהרבה. לצורך הדוגמא, קיימים יבואנים ששחררו בבית המכס נתב"ג לא יותר מ- 10 משלוחים בין השנים 2007-2008, ונזקם האישי המוערך עומד על כ- 200 ש"ח או פחות. אף עבור המבקשת, סכום נזקה האישי אינו מצדיק ניהול משפט נגד המדינה תוך נשיאה בשכ"ט עו"ד והוצאות משפט.

46. הסיכוי שהמחלוקת המשפטית שבין המבקשת לבין המשיבה תבוא לכדי מיצוי משפטי שלא על דרך של תובענה ייצוגית הוא קטן, ולמעשה לא קיים. רק מתן אפשרות למבקשת לייצג את כל הקבוצה ביחס לפרשה דנן, תאפשר עשיית צדק עם הנפגעים מהתנהגותה של המשיבה והטבת נזקו של כל נפגע. דרך בירור זו היא יעילה ביותר ביחס לחלופה התיאורטית שמשמעה ניהול תביעות פרטניות רבות מאד בסכומים נמוכים מאד.

47. ניהול התובענה כייצוגית, בשם אלפי ואולי עשרות אלפי יבואנים אשר להם נגרם נזק דומה (המגיע במצטבר לכדי עשרות מיליוני ש"ח), מחייב את המסקנה כי הדרך הנכונה והיעילה לנהל את התובענה היא בשם כל אוכלוסיית היבואנים שנפגעו מהתנהלות המשיבה בעת ששחררו משלוחי יבוא אוויריים בבית המכס נתב"ג, שכן הדבר יאפשר בירור מהיר, יעיל ומקצועי של פרטי הפרשה וההכרעה השיפוטית בה.

48. בנוסף, התובענה הייצוגית הינה הכלי היעיל להרתעת המשיבה בנסיבות העניין, מפני גבייה לא חוקית של מסים או אגרות שסכומם בעבור כל יבואן זניחים, ומשרתת את התכלית העומדת בבסיס חוק תובענות ייצוגיות, שהיא "אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו" (סעיף 1 לחוק).

קיים סיכוי סביר כי עניינם של התובעים ינוהל בדרך הולמת ובתום לב

49. המבקשת הינה חברה העוסקת ביבוא של מצלמות וידאו ומוצרים נלווים שנים רבות, ומייבאת סחורות באופן שוטף. למבקשת יש את המשאבים, הן מבחינת זמן והן הכספיים, לעמוד מאחורי התביעה ולעשות כל שנדרש על מנת שהתביעה תצלח לטובת חברי הקבוצה. למבקשת אין כל עניין בתביעה מלבד עניינה האישי. עניינה של המבקשת זהה לזה של שאר חברי הקבוצה, וגם בשל כך ראויה היא לייצג את הקבוצה כולה בדרך של תובענה ייצוגית.

50. ב"כ המבקשת הינם עורכי-דין בעלי ניסיון רב בתחום המיסוי העקיף (מכס, מס קניה) והסחר הבינלאומי, וניהלו תובענות רבות כנגד אגף המכס ומע"מ בעניין גביית מסים שלא כדין. כמו כן, לב"כ המבקשת ניסיון לא מבוטל בטיפול בתובענות ייצוגיות. מכאן, שקיים סיכוי סביר כי עניינה של הקבוצה ינוהל בדרך הולמת ובתום לב.

הסעדים המבוקשים לכלל הקבוצה/חישוב הנזק

51. כפי שצוין לעיל, על פי המידע המצוי בידי המבקשת, משוחררים מדי יום בבית המכס נתב"ג (על פי הערכה) קצת יותר מ-2,000 רשימונים, שהם בקירוב 750,000 רשימונים בשנה, ו-1.5 מיליון רשימונים במשך התקופה נשוא הבקשה - כלומר- בין 20.1.07 ל-20.1.09. יחד עם זאת, נתוני היבוא

המלאים מצויים בדיעת ובשליטת המשיבה ועל כן ידרש גילוי מסמכים מידי המשיבה לצורך הערכת גודל הקבוצה המדויק.

52. נזקו של כל יבואן תלוי בכמות הרשימונים ששחררו על ידו בשנתיים האחרונות. יחד עם זאת, הנזק בעבור כל רשימון עומד על סכום הנע בין 16 ל-23 ש"ח, תלוי בתקופה בה שוחרר. לצורך חישוב נזקה המשוער של הקבוצה, נזקו של כל יבואן הוערך ב-20 ש"ח לרשימון. מכאן, שנזקה המשוער של הקבוצה עומד על 20 ש"ח X 1.5 מיליון רשימונים במשך שנתיים, ובסה"כ - 30 מיליון ש"ח.

53. על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבה להשיב לחברי הקבוצה סך של 30 מיליון ש"ח.

54. הוכחת נזקו של כל חבר קבוצה תהא קלה בנסיבות העניין, שכן על מנת לקבל פיצוי יצטרך כל יבואן להציג בפני בית המשפט את כל הרשימונים ששחררו על ידו ביבוא אווירי בבית המכס נתב"ג במשך השנתיים שקדמו לתקופת התביעה, ובכך די, שכן הנזק בעבור כל רשימון מופיע בו במפורש ובמובחן (ונע בין 16 ל-23 ש"ח).

חשוב להדגיש כי נתוני היבוא המלאים והמדויקים מצויים במחשבי המדינה (רשות המסים), ובלחיצת כפתור פשוטה מסוגלת המשיבה להציג נתונים אודות כמות היבואנים ששחררו סחורות בבית המכס נתב"ג בשנים 2007-2008, כמות הרשימונים ששחררו, וכן להשיב את הסכומים ששולמו ביתר בדיוק רב, ללא כל קושי.

לחילופין - גבייה ביתר

55. היה ויקבע בית המשפט הנכבד כי מדובר ב"מחיר", עדיין מדובר בגביית סכומי עתק מעל ומעבר לתשלום דמי ההרשאה שמשלמת המשיבה לרשות שדות התעופה. כאמור לעיל, המבקשת מעריכה כי המשיבה משלמת לרשות שדות התעופה דמי הרשאה בסכום הנע בין 1.5 מיליון ש"ח ל-2 מיליון ש"ח לשנה, בעוד המשיבה גובה כ-15 מיליון ש"ח לפחות בגין "דמי הרשאה", בשנה אחת.

56. במקרה זה, יתבקש בית המשפט לחייב את המשיבה להשיב לחברי הקבוצה את ההפרש שבין דמי ההרשאה המשולמים על ידה, לבין דמי ההרשאה הנגבים על ידה (ההפרש מוערך ב- 13.5-13 מיליון ש"ח לשנה).

סוף דבר

57. בהתאם לסעיף 5 (א) (2) לחוק תובענות ייצוגיות, המבקשת מודיעה כי לא מצאה בפנקס התובענות הייצוגיות תובענה ייצוגית שבה השאלות המהותיות של עובדה או משפט המשותפות לחברי הקבוצה, זהות או דומות לתביעת ובקשת המבקשת.

58. לבית המשפט הנכבד סמכות עניינית לדון בבקשה ובתובענה, לאור סעיף 5 (ב) (2) לחוק תובענות ייצוגיות, וסמכות מקומית לדון בה בהיות המשיבה ניתנת להיתבע בכל בית משפט.
59. בית המשפט הנכבד מתבקש לזמן את המשיבה לדיון, ולאשר למבקשת לנהל את התובענה כתובענה ייצוגית, על פי חוק תובענות ייצוגיות.
60. כמו כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לאשר את הגדרת הקבוצה כמוצע בבקשה זו, או לחילופין להגדירה על פי שיקול דעתו.
61. בית המשפט הנכבד מתבקש להגדיר את עילות התובענה הייצוגית כמפורט בבקשה זו, ולהעניק למבקשת ולכל אחד מחברי הקבוצה את הסעד המבוקש, ובסך הכל- מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבה להשיב לחברי הקבוצה סך של 30 מיליון ש"ח, או, למצער - את סכום ההפרש בין דמי ההרשאה הנגבים על ידי המשיבה לאלה המשולמים על ידה לרשות שדות התעופה. לחילופין, מתבקש בית המשפט הנכבד להעניק למבקשת ולחברי הקבוצה סעד אחר, כפי שימצא לנכון בנסיבות העניין, בהתאם לסמכותו בסעיף 20 (ג) לחוק תובענות ייצוגיות.
62. בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על פסיקת גמול למבקשת בגין הטרחה, והסיכון אותו נטלה על עצמה למען חברי הקבוצה, בהתאם לסעיף 22 לחוק תובענות ייצוגיות.
63. יתר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על תשלום שכר טרחת עו"ד לבי"כ המבקשת כאחוזים מתוך קרן התביעה, בהתאם לשיקול בית המשפט הנכבד (בהתאם לסעיף 23 לחוק תובענות ייצוגיות), תוך שקילת התועלת שהביאה התובענה לחברי הקבוצה, הטרחה, וההוצאות שהוצאו לצורך כך, וכן לחייב את המשיבה בהוצאות בקשה זו.
64. בקשה זו נתמכת בתצהירו של מר דורון קילשטיין, מנכ"ל המבקשת, לאימות העובדות העולות ממנה.

 עומר וגנר, עו"ד

 אביגדור דורות, עו"ד
 בי"כ המבקשת

 אהוד קרונפלד, עו"ד